

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności - treść dokument

KONWENCJA O OCHRONIE PRAW CZŁOWIEKA

I PODSTAWOWYCH WOLNOŚCI

(zwana też Europejską Konwencją Praw Człowieka)

Źródło: Ośrodek Informacji i Dokumentacji Rady Europy w Warszawie
(<http://www.radeuropy.org.pl>)

Niniejsze tłumaczenie tekstu jednolitego Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności zostało dokonane w oparciu o oba teksty autentyczne Konwencji oraz Protokołów. Jest ono poprawioną i uzupełnioną wersją tłumaczenia Konwencji opublikowanego w dniu 10 lipca 1993 roku w Dzienniku Ustaw Nr 61 poz. 284. Przy jego opracowaniu uwzględniono również tłumaczenie Konwencji opracowane przez Kancelarię Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; tekst ten został poddany pewnym poprawkom językowym, koniecznym z punktu widzenia zachowania wierności z tekstami autentycznymi.

Tekst jednolity Konwencji uwzględnia zmiany wprowadzone Protokołem Nr 3 do Konwencji, który wszedł w życie 21 września 1970 i Protokołem Nr 5, który wszedł w życie 20 grudnia 1971. W tekście zostały także uwzględnione zmiany wprowadzone Protokołem Nr 8. Protokół Nr 8 wszedł w życie 1 stycznia 1990 i zawierał między innymi zmiany wprowadzone poprzednio w tekście Konwencji na mocy Protokołu Nr 2, który stanowił, zgodnie z jego art. 5 par. 3, integralną część Konwencji od dnia jego wejścia w życie tj. 21 września 1970. Wszystkie postanowienia Konwencji, które zostały zmienione lub dodane przez te Protokoły, zostały zastąpione przez postanowienia Protokołu Nr 11, który wszedł w życie 1 listopada 1998. Z dniem wejścia w życie Protokołu Nr 11, postanowienia Protokołu Nr 9, który wszedł w życie 1 października 1994, utraciły moc obowiązującą.

Rządy Państw-Sygnatariuszy niniejszej Konwencji, członkowie Rady Europy,

Zważywszy na Powszechną Deklarację Praw Człowieka uchwaloną 10 grudnia 1948 roku przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych;

Zważywszy, że owa Deklaracja zmierza do zapewnienia powszechnego i efektywnego stosowania zawartych w niej praw;

Zważywszy, że celem Rady Europy jest osiągnięcie większej jedności jej członków i że jednym ze sposobów osiągnięcia tego celu jest ochrona oraz rozwój praw człowieka i podstawowych wolności;

Potwierdzając swoją głęboką wiarę w te podstawowe wolności, które są fundamentem sprawiedliwości i pokoju na świecie i których zachowanie opiera się głównie z jednej strony na rzeczywiście demokratycznym ustroju politycznym, z drugiej na jednolitym pojmowaniu i wspólnym poszanowaniu praw człowieka, do których się one odwołują;

Zdecydowane jako rządy państw europejskich działających w tym samym duchu i posiadających wspólne dziedzictwo ideałów i tradycji politycznych, poszanowania wolności i rządów prawa, podjąć pierwsze kroki w celu zbiorowego zagwarantowania niektórych praw wymienionych w Powszechnej Deklaracji,

Uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Obowiązek przestrzegania praw człowieka

Wysokie Układające się Strony zapewniają każdemu człowiekowi, podlegającemu ich jurysdykcji, prawa i wolności określone w rozdziale I niniejszej Konwencji.

ROZDZIAŁ I

Prawa i wolności

Artykuł 2

Prawo do życia

Prawo każdego człowieka do życia jest chronione przez ustawę. Nikt nie może być umyślnie pozbawiony życia, poza przypadkami wykonania wyroku sądowego skazującego za przestępstwo, za które ustawa przewiduje taką karę.

1. Pozbawienie życia nie będzie uznane za sprzeczne z tym artykułem, jeżeli nastąpi w wyniku bezwzględnie koniecznego użycia siły:

a) w obronie jakiegokolwiek osoby przed bezprawną przemocą;

b) w celu wykonania zgodnego z prawem zatrzymania lub uniemożliwienia ucieczki osobie, która została pozbawiona wolności zgodnie z prawem;

c) w działaniach podjętych zgodnie z prawem w celu stłumienia zamieszek lub powstania.

Artykuł 3 Zakaz tortur

Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.

Artykuł 4 Zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej

1. Nikt nie może być trzymany w niewoli lub w poddaństwie.

2. Nikt nie może być zmuszany do świadczenia pracy przymusowej lub obowiązkowej.

3. W rozumieniu niniejszego artykułu pojęcie "praca przymusowa lub obowiązkowa" nie obejmuje:

a) pracy, jakiej wymaga się zwykle w czasie odbywania tymczasowego aresztowania lub kary pozbawienia wolności orzeczonych zgodnie z postanowieniami artykułu 5 niniejszej Konwencji lub w okresie warunkowego zwolnienia;

b) służby o charakterze wojskowym, bądź służby wymaganej zamiast obowiązkowej służby wojskowej w tych krajach, które uznają odmowę służby wojskowej ze względu na przekonania;

c) świadczeń wymaganych w stanach nadzwyczajnych lub klęsk zagrażających życiu lub dobru społeczeństwa;

d) pracy lub świadczeń stanowiących część zwykłych obowiązków obywatelskich.

Artykuł 5

Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego

1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie ustalonym przez prawo:

a) zgodnego z prawem pozbawienia wolności w wyniku skazania przez właściwy sąd;

b) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania z powodu niepodporządkowania się wydanemu zgodnie z prawem orzeczeniu sądu albo w celu zapewnienia wykonania obowiązku przewidzianego w ustawie;

c) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania w celu postawienia przed właściwym organem wobec uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zagrożonego karą lub, jeżeli jest to konieczne, w celu

zapobieżenia popełnienia takiego czynu lub uniemożliwienia ucieczki po jego dokonaniu;

d) pozbawienia nieletniego wolności na podstawie zgodnego z prawem orzeczenia wydanego w celu ustanowienia nadzoru wychowawczego lub zgodnego z prawem pozbawienia nieletniego wolności w celu postawienia go przed właściwym organem;

e) zgodnego z prawem pozbawienia wolności osoby w celu zapobieżenia szerzeniu przez nią choroby zakaźnej, osoby umysłowo chorej, alkoholika, narkomana lub włóczęgi;

f) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania osoby w celu zapobieżenia jej nielegalnemu wkroczeniu na terytorium państwa lub osoby, przeciwko której toczy się postępowanie o wydalenie lub ekstradycję.

2. Każdy, kto został zatrzymany, powinien zostać niezwłocznie i w języku dla niego zrozumiałym poinformowany o przyczynach zatrzymania i o stawianych mu zarzutach.

3. Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. c) niniejszego artykułu powinien zostać niezwłocznie postawiony przed sędzią lub innym urzędnikiem uprawnionym przez ustawę do wykonywania władzy sądowej i ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie lub zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę.

4. Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu celem bezzwłocznego ustalenia legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem.

5. Każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią tego artykułu zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo do odszkodowania.

Artykuł 6

Prawo do rzetelnego procesu sądowego

1. Przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej, każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. Postępowanie przed sądem jest jawne, jednak prasa i publiczność mogą być wyłączone z całości lub części rozprawy sądowej ze względów obyczajowych, z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub gdy służy to ochronie życia prywatnego stron albo też w okolicznościach szczególnych, w granicach uznanych przez sąd za bezwzględnie konieczne, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości.

2. Każdego oskarżonego o popełnienie czynu zagrożonego karą uważa się za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy w sposób przewidziany prawem.

3. Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma prawo co najmniej do:

a) niezwłocznego otrzymania szczegółowej informacji w języku dla niego zrozumiałym o istocie i przyczynie skierowanego przeciwko niemu oskarżenia;

b) posiadania odpowiedniego czasu i możliwości do przygotowania obrony;

c) bronięcia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę, a jeżeli nie ma wystarczających środków na pokrycie kosztów

obrony - do korzystania z bezpłatnej pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości;

d) przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia oraz obecności i przesłuchania świadków obrony na takich samych warunkach jak świadków oskarżenia;

e) korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie rozumie języka używanego w sądzie lub nie mówi tym językiem.

Artykuł 7

Zakaz karania bez podstawy prawnej

1. Nikt nie może być uznany za winnego popełnienia czynu karalnego polegającego na działaniu lub zaniechaniu działania, który według prawa krajowego lub międzynarodowego w czasie jego popełnienia nie stanowił czynu zagrożonego karą. Nie wolno również wymierzyć kary surowszej od tej, która mogła zostać wymierzona w czasie, gdy czyn zagrożony karą został popełniony.

2. Niniejszy przepis nie stanowi przeszkody w sądzeniu i karaniu osoby winnej działania lub zaniechania, które w czasie popełnienia stanowiły czyn zagrożony karą według ogólnych zasad uznanych przez narody cywilizowane.

Artykuł 8

Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego

1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, mieszkania i korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych prawem i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na

bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.

Artykuł 9

Wolność myśli, sumienia i wyznania

1. Każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania. Prawo to obejmuje wolność zmiany wyznania lub przekonań oraz wolność uzewnętrzniania indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, swego wyznania lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i czynności rytualne.

2. Wolność uzewnętrzniania wyznania lub przekonań może podlegać jedynie takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku publicznego, zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.

Artykuł 10

Wolność wyrażania opinii

1. Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. Niniejszy przepis nie ogranicza prawa Państw do poddania procedurze zezwoleń przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych.

2. Z uwagi na to, że korzystanie z tych wolności pociąga za sobą obowiązki i odpowiedzialność, może ono podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i karom, jakie są przewidziane prawem i są niezbędne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa państwowego, integralności terytorialnej lub bezpieczeństwa publicznego, ze względu na konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwom, z uwagi na ochronę zdrowia i moralności, ochronę dobrego imienia i praw innych osób oraz ze względu

na zapobieżenie ujawnieniu informacji poufnych lub na zagwarantowanie powagi i bezstronności władzy sądowej.

Artykuł 11

Wolność zgromadzeń i stowarzyszania się

1. Każdy ma prawo do swobodnego, pokojowego zgromadzania się oraz do swobodnego stowarzyszania się, a w tym prawo do tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla ochrony swoich interesów.

2. Wykonywanie tych praw nie może podlegać innym ograniczeniom niż takie, które są przewidziane prawem i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa państwowego lub publicznego, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwu, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób. Niniejszy przepis nie stanowi przeszkody w nakładaniu zgodnych z prawem ograniczeń korzystania z tych praw przez członków sił zbrojnych, policji lub administracji państwowej.

Artykuł 12

Prawo do zawarcia małżeństwa

Mężczyźni i kobiety w wieku małżeńskim mają prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny, zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tego prawa.

Artykuł 13

Prawo do skutecznego środka odwoławczego

Każdy, czyje prawa i wolności zawarte w niniejszej Konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu krajowego bez względu na to, że naruszenia dokonały osoby wykonujące swoje funkcje urzędowe.

Artykuł 14

Zakaz dyskryminacji

Korzystanie z praw i wolności wymienionych w niniejszej Konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie lub z jakichkolwiek innych przyczyn.

Artykuł 15

Uchylenie stosowania Konwencji w stanie niebezpieczeństwa publicznego

- 1.** W przypadku wojny lub innego niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu, każda z Wysokich Układających się Stron może podjąć środki uchylające stosowanie zobowiązań wynikających z niniejszej Konwencji w zakresie ściśle odpowiadającym wymogom sytuacji, pod warunkiem, że środki te nie są sprzeczne z innymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego.

- 2.** Na podstawie powyższego przepisu nie można uchylić się od zobowiązań wynikających z artykułu 2, z wyjątkiem przypadków śmierci będących wynikiem zgodnych z prawem działań wojennych oraz od zobowiązań zawartych w artykułach 3, 4 (ustęp 1) i 7.

- 3.** Wysoka Układająca się Strona, korzystając z prawa do uchylenia zobowiązań, informuje wyczerpująco Sekretarza Generalnego Rady Europy o środkach, które podjęła oraz powodach ich zastosowania. Informuje ona również Sekretarza Generalnego Rady Europy, kiedy zaprzestano stosowania podjętych środków i przywrócono stosowanie przepisów Konwencji w pełnym zakresie.

Artykuł 16

Ograniczenia działalności publicznej cudzoziemców

Żadnego z postanowień artykułów 10, 11 i 14 nie można uznać za wyłączające prawo Wysokiej Układającej się Strony do ograniczenia działalności politycznej cudzoziemców.

Artykuł 17

Zakaz nadużycia praw

Żadne z postanowień niniejszej Konwencji nie może być interpretowane jako przyznanie jakiegokolwiek państwu, grupie lub osobie prawa do podjęcia działań lub dokonania aktu zmierzającego do zniweczenia praw i wolności wymienionych w niniejszej Konwencji, albo ich ograniczenia w stopniu większym, aniżeli przewiduje to Konwencja.

Artykuł 18

Granice stosowania ograniczeń praw

Ograniczenia praw i wolności, na które zezwala niniejsza Konwencja, nie będą stosowane w innych celach niż te, dla których je wprowadzono.

ROZDZIAŁ II

Europejski Trybunał Praw Człowieka

Artykuł 19

Utworzenie Trybunału

W celu zapewnienia przestrzegania zobowiązań, które wynikają dla Wysokich Układających się Stron z Konwencji i jej Protokołów tworzy się Europejski Trybunał Praw Człowieka, zwany dalej "Trybunałem". Trybunał działa stale.

Artykuł 20

Liczba sędziów

Trybunał składa się z sędziów, których liczba równa jest liczbie Wysokich Układających się Stron.

Artykuł 21

Wymagania urzędu sędziowskiego

- 1.** Sędziowie powinni być ludźmi o najwyższym poziomie moralnym i muszą posiadać kwalifikacje wymagane dla uzyskania nominacji na wysoki urząd sędziowski albo być prawnikami o uznanej kompetencji.
- 2.** Sędziowie zasiadają w Trybunale we własnym imieniu.
- 3.** W czasie sprawowania urzędu sędziowie nie mogą podejmować działalności, która nie daje się pogodzić z ich niezawisłością, bezstronnością albo wymaganiami sprawowania urzędu w pełnym wymiarze czasu; wszelkie kwestie wynikające ze stosowania niniejszego ustępu rozstrzyga Trybunał.

Artykuł 22

Wybór sędziów

- 1.** Sędziów wybiera Zgromadzenie Parlamentarne w odniesieniu do każdej Wysokiej Układającej się Strony, większością oddanych głosów i spośród trzech kandydatów z listy zgłoszonej przez Wysoką Układającą się Stronę.
- 2.** Taki sam tryb stosuje się celem uzupełnienia składu Trybunału w przypadku przystąpienia nowych Wysokich Układających się Stron oraz przy obsadzaniu wakuujących urzędów sędziowskich.

Artykuł 23

Kadencja

- 1.** Sędziowie są wybierani na okres sześciu lat. Mogą oni być wybrani ponownie. Jednakże, kadencja połowy sędziów wybranych w pierwszych wyborach upływa po trzech latach.

- 2.** Sędziowie, których kadencja ma upłynąć z końcem początkowego okresu trzech lat, są wyznaczani w drodze losowania dokonywanego przez Sekretarza Generalnego Rady Europy bezpośrednio po ich wyborze.

- 3.** Celem zapewnienia - w stopniu, w jakim jest to możliwe - że nastąpi odnowienie kadencji połowy składu sędziowskiego co trzy lata, Zgromadzenie Parlamentarne może przed rozpoczęciem kolejnych wyborów postanowić, że kadencja lub kadencje jednego lub większej liczby sędziów, którzy mają być wybrani, będzie inna niż sześćoletnia, jednakże nie dłuższa niż dziewięć lat i nie krótsza niż trzy lata.

- 4.** W przypadkach dotyczących więcej niż jednego mandatu i gdy Zgromadzenie Parlamentarne zastosuje ustęp poprzedni, przydziału mandatów dokonuje się w drodze losowania dokonywanego przez Sekretarza Generalnego Rady Europy bezpośrednio po zakończeniu wyborów.

- 5.** Sędzia wybrany na miejsce sędziego, którego kadencja jeszcze nie upłynęła, sprawuje swój urząd przez okres pozostający do zakończenia kadencji swego poprzednika.

- 6.** Kadencja sędziów upływa z chwilą osiągnięcia przez nich wieku 70 lat.

- 7.** Sędziowie sprawują swój urząd do czasu ich zastąpienia. Biorą oni jednak w dalszym ciągu udział w orzekaniu w sprawach, w których rozpoznawaniu już uczestniczyli.

Artykuł 24
Odwołanie z urzędu

Sędzia nie może być odwołany ze swojego urzędu, chyba że pozostali sędziowie postanowią większością dwóch trzecich głosów, że przestał on spełniać wymagane warunki.

Artykuł 25
Kancelaria i sekretarze prawni

Trybunał posiada Kancelarię, której zadania i organizację określa regulamin Trybunału. Trybunał korzysta z pomocy sekretarzy prawnych.

Artykuł 26
Zgromadzenie plenarne Trybunału

Zgromadzenie plenarne Trybunału:

- a) wybiera Prezesa i jednego lub dwóch Wiceprezesów Trybunału na okres trzech lat; mogą oni być wybrani ponownie;
- b) tworzy Izby, które są ustanawiane na czas określony;
- c) wybiera Prezesów Izb Trybunału; mogą oni być wybrani ponownie;
- d) uchwała regulamin Trybunału oraz
- e) wybiera Kanclerza i jednego lub więcej zastępców Kanclerza.

Artykuł 27

Komitet, Izby i Wielka Izba

1. Celem rozpatrzenia wniesionych do niego spraw, Trybunał zasiada w Komitetach składających się z trzech sędziów, Izbach w składzie siedmiu sędziów i Wielkiej Izbie w składzie siedemnastu sędziów. Izby Trybunału powołują Komitety na czas określony.

2. W składzie Izby i Wielkiej Izby zasiada z urzędu sędzia wybrany w odniesieniu do zainteresowanego Państwa-Strony lub, w przypadku braku takiego sędziego albo gdy nie może on wziąć udziału w rozpoznaniu sprawy, inna osoba wskazana przez zainteresowane Państwo do pełnienia funkcji sędziego.

W składzie Wielkiej Izby zasiadają także Prezes Trybunału, Wiceprezesi Trybunału, Prezesi Izb oraz inni sędziowie wybrani zgodnie z regulaminem Trybunału. W przypadku przekazania sprawy do Wielkiej Izby na podstawie artykułu 43, sędziowie ze składu Izby, która wydała wyrok, nie mogą zasiadać w składzie Wielkiej Izby, z wyjątkiem Prezesa Izby i sędziego, który zasiadał w składzie Izby jako sędzia wybrany w odniesieniu do zainteresowanego Państwa-Strony.

Artykuł 28

Uznanie skargi za niedopuszczalną przez Komitet

Komitet może, głosując jednomyślnie, uznać za niedopuszczalną skargę wniesioną na podstawie artykułu 34 Konwencji lub skreślić taką skargę z listy spraw Trybunału, jeżeli decyzja taka może być podjęta bez dalszego rozpoznawania sprawy. Decyzja Komitetu jest ostateczna.

Artykuł 29

Decyzja Izby o dopuszczalności i meritum skargi

1. Jeżeli nie zapadnie decyzja w trybie przewidzianym w artykule 28, decyzję w sprawie dopuszczalności i meritum skargi indywidualnej, wniesionej na podstawie artykułu 34, podejmuje Izba.

2. Decyzje o dopuszczalności i meritum skarg międzypaństwowych, wniesionych na podstawie artykułu 33, podejmuje Izba.

3. Rozstrzygnięcie o dopuszczalności skargi następuje poprzez wydanie osobnej decyzji, chyba że Trybunał - w wyjątkowych przypadkach - postanowi inaczej.

Artykuł 30

Zrzeczenie się właściwości na rzecz Wielkiej Izby

Jeżeli w sprawie toczącej się przed Izbą powstaje poważne zagadnienie dotyczące wykładni Konwencji lub jej Protokołów, lub jeżeli rozstrzygnięcie takiego zagadnienia może doprowadzić do powstania sprzeczności z wyrokiem uprzednio wydanym przez Trybunał, Izba może, w każdym czasie przed wydaniem wyroku, zrzec się właściwości na rzecz Wielkiej Izby, chyba że sprzeciwi się temu jedna ze stron.

Artykuł 31

Kompetencje Wielkiej Izby

Wielka Izba:

a) rozstrzyga skargi wniesione na podstawie artykułu 33 lub artykułu 34, jeżeli Izba zrzekła się właściwości na podstawie artykułu 30 Konwencji, albo jeżeli sprawa została jej przekazana na podstawie artykułu 43 oraz -

b) rozpatruje wnioski o wydanie opinii doradczych przedłożone na podstawie artykułu 47.

Artykuł 32

Właściwość Trybunału

1. Trybunał jest właściwy do rozstrzygnięcia wszystkich kwestii dotyczących wykładni i stosowania Konwencji i jej Protokołów, które zostaną mu przedłożone do rozpoznania na podstawie artykułów 33, 34 i 47.

2. Spór dotyczący właściwości Trybunału rozstrzyga sam Trybunał.

Artykuł 33

Sprawy międzypaństwowe

Wysoka Układająca się Strona może wnieść do Trybunału zarzut, iż inna Wysoka Układająca się Strona naruszyła postanowienia Konwencji lub jej Protokołów.

Artykuł 34

Skargi indywidualne

Trybunał może przyjmować skargi od każdej osoby, organizacji pozarządowej lub grupy jednostek, która uważa, że stała się ofiarą naruszenia przez jedną z Wysokich Układających się Stron praw zawartych w Konwencji lub jej Protokołach. Wysokie Układające się Strony zobowiązują się w żaden sposób nie przeszkadzać skutecznemu wykonywaniu tego prawa.

Artykuł 35

Warunki dopuszczalności skargi

1. Trybunał może rozpoznawać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem krajowym, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego i jeżeli sprawa została wniesiona w ciągu sześciu miesięcy od daty podjęcia ostatecznej decyzji.

2. Trybunał nie rozpoznaje skargi indywidualnej wniesionej na podstawie artykułu 34, która:

a) jest anonimowa lub

b) jest co do istoty identyczna ze sprawą już rozpoznaną przez Trybunał lub ze sprawą, która została przedłożona do rozpoznania w innym międzynarodowym postępowaniu śledczym lub zmierzającym do wydania rozstrzygnięcia i nie zawiera nowych, istotnych informacji.

3. Trybunał uzna za niedopuszczalną skargę indywidualną wniesioną na podstawie artykułu 34, jeżeli uważa, że skarga nie daje się pogodzić z postanowieniami Konwencji lub jej Protokołów, jest oczywiście nieuzasadniona lub stanowi nadużycie prawa do skargi.

4. Trybunał odrzuca skargę, którą uzna za niedopuszczalną w rozumieniu niniejszego artykułu. Może on podjąć taką decyzję na każdym etapie postępowania.

Artykuł 36

Przystąpienie do sprawy strony trzeciej

1. We wszystkich sprawach rozpoznawanych przez Izbę lub Wielką Izbę, Wysoka Układająca się Strona, której obywatelem jest skarżący, ma prawo do przedłożenia pisemnych uwag i wzięcia udziału w rozprawie.

2. Jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, Prezes Trybunału może zwrócić się do Wysokiej Układającej się Strony, która nie jest stroną postępowania a także do innej osoby zainteresowanej, która nie występuje w sprawie w charakterze skarżącego, o przedłożenie pisemnych uwag w sprawie lub wzięcie udziału w rozprawie.

Artykuł 37

Skreślenie skargi z listy

1. Trybunał może w każdej fazie postępowania postanowić o skreśleniu skargi z listy spraw, jeżeli okoliczności prowadzą do wniosku, że:

- a)** skarżący nie podtrzymuje swej skargi lub

- b)** spór został już rozstrzygnięty, lub

- c)** z jakiegokolwiek innej przyczyny ustalonej przez Trybunał dalsze rozpoznawanie skargi nie jest uzasadnione.

Jednakże, Trybunał rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu, jeżeli wymaga tego poszanowanie praw człowieka w rozumieniu niniejszej Konwencji i jej Protokołów.

2. Trybunał może postanowić, że skarga zostanie ponownie wpisana na listę spraw, jeżeli uzna, że okoliczności uzasadniają takie postępowanie.

Artykuł 38

Rozpoznanie sprawy i procedura polubownego załatwienia sprawy

1. Jeżeli Trybunał uzna skargę za dopuszczalną:

- a)** w dalszym ciągu rozpoznaje sprawę z udziałem przedstawicieli stron, a jeżeli zajdzie taka potrzeba, podejmuje dochodzenie, dla którego skutecznego przeprowadzenia zainteresowane Państwa udzielają wszelkich niezbędnych ułatwień;

b) pozostaje do dyspozycji zainteresowanych stron celem polubownego załatwienia sprawy na zasadach poszanowania praw człowieka w rozumieniu Konwencji i jej Protokołów.

2. Postępowanie prowadzone na podstawie ustępu 1 b) jest poufne.

Artykuł 39

Polubowne załatwienie sprawy

Jeżeli doszło do polubownego załatwienia sprawy, Trybunał skreśla skargę z listy spraw wydając decyzję, która ogranicza się do związanego przedstawienia faktów i przyjętego rozwiązania.

Artykuł 40

Publiczność rozpraw i jawność dokumentów

1. Rozprawy przed Trybunałem są publiczne, chyba że z uwagi na wyjątkowe okoliczności sprawy Trybunał postanowi inaczej.

2. Dokumenty złożone u Kanclerza Trybunału są publicznie dostępne, chyba że Prezes Trybunału postanowi inaczej.

Artykuł 41

Słuszne zadośćuczynienie

Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów i jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala na tylko częściowe usunięcie skutków tego naruszenia, Trybunał, gdy zachodzi taka potrzeba, zasądza na rzecz pokrzywdzonego słuszne zadośćuczynienie.

Artykuł 42

Wyroki Izb

Wyroki Izb stają się ostateczne zgodnie z postanowieniami artykułu 44 ustęp 2.

Artykuł 43

Przekazanie sprawy do Wielkiej Izby

- 1.** W wyjątkowych przypadkach, w terminie trzech miesięcy od daty wydania wyroku przez Izbę każda ze stron postępowania może złożyć wniosek o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby.
- 2.** Skład pięciu sędziów Wielkiej Izby uwzględnia wniosek, jeżeli w sprawie pojawia się poważne zagadnienie dotyczące wykładni lub stosowania Konwencji lub jej Protokołów, lub istotna kwestia o ogólnym znaczeniu.
- 3.** Jeżeli skład uwzględni wniosek, Wielka Izba wydaje rozstrzygnięcie w sprawie w formie wyroku.

Artykuł 44

Ostateczność wyroków

- 1.** Wyrok Wielkiej Izby jest ostateczny.
- 2.** Wyrok Izby staje się ostateczny :

- a) jeżeli strony oświadczą, że nie będą składać wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby lub
 - b) po upływie trzech miesięcy od daty wydania wyroku, jeżeli nie złożono wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby, lub
 - c) jeżeli skład pięciu sędziów Wielkiej Izby oddali wniosek o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby w trybie artykułu 43.
3. Ostateczny wyrok podlega opublikowaniu.

Artykuł 45

Uzasadnianie wyroków i decyzji

- 1. Wyroki, jak również decyzje uznające skargi za dopuszczalne lub niedopuszczalne, zawierają uzasadnienie.
- 2. Jeżeli wyrok lub jego część nie zawiera jednomyślnej opinii sędziów, każdy sędzia ma prawo dołączyć do wyroku swoją indywidualną opinię.

Artykuł 46

Moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków

- 1. Wysokie Układające się Strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznych wyroków Trybunału we wszystkich sprawach, w których są stronami.
- 2. Ostateczny wyrok Trybunału przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad jego wykonaniem.

Artykuł 47

Opinie doradcze

- 1.** Trybunał może, na wniosek Komitetu Ministrów, wydawać opinie doradcze w kwestiach prawnych dotyczących wykładni Konwencji i jej Protokołów.

- 2.** Powyższe opinie nie mogą dotyczyć treści i zakresu praw i wolności określonych w rozdziale I Konwencji i w jej Protokołach, ani innych zagadnień, które Trybunał lub Komitet Ministrów mogłyby rozpatrywać w wyniku postępowania podjętego stosownie do postanowień Konwencji.

- 3.** Decyzje Komitetu Ministrów w sprawie wniosku o wydanie opinii doradczej przez Trybunał podejmowane są większością głosów przedstawicieli uprawnionych do zasiadania w Komitecie.

Artykuł 48

Kompetencje doradcze Trybunału

Trybunał rozstrzyga, czy wniosek o wydanie opinii doradczej przedłożony przez Komitet Ministrów mieści się w jego kompetencjach określonych w artykule 47.

Artykuł 49

Uzasadnianie opinii doradczych

- 1.** Opinia doradcza Trybunału zawiera uzasadnienie.

- 2.** Jeżeli opinia doradcza lub jej część nie zawiera jednomyślnej opinii sędziów, każdy sędzia ma prawo dołączyć do niej swoją indywidualną opinię.

- 3.** Opinię doradczą przekazuje się Komitetowi Ministrów.

Artykuł 50

Koszty działalności Trybunału

Koszty działalności Trybunału ponosi Rada Europy.

Artykuł 51

Przywileje i immunitety sędziów

Sędziowie, w czasie pełnienia swoich funkcji, mają prawo do przywilejów i immunitetów przewidzianych w artykule 40 Statutu Rady Europy i w porozumieniach zawartych na jego podstawie.

ROZDZIAŁ III

Postanowienia różne

Artykuł 52

Zapytania Sekretarza Generalnego

Na żądanie Sekretarza Generalnego Rady Europy Wysoka Układająca się Strona składa wyjaśnienia w sprawie sposobu, w jaki jej prawo wewnętrzne zapewnia skuteczne wykonanie wszystkich postanowień niniejszej Konwencji.

Artykuł 53

Ochrona uznanych praw człowieka

Żadne z postanowień niniejszej Konwencji nie może być interpretowane jako ograniczające lub wyłączone którekolwiek z praw człowieka lub podstawowych wolności, które mogą być zagwarantowane ustawami

Wysokiej Układającej się Strony lub jakąkolwiek inną umową, której Państwo to jest stroną.

Artykuł 54 **Kompetencje Komitetu Ministrów**

Postanowienia niniejszej Konwencji nie naruszają uprawnień przyznanych Komitetowi Ministrów na podstawie Statutu Rady Europy.

Artykuł 55 **Wyłączenie innych sposobów rozstrzygnięcia sporów**

Wysokie Układające się Strony zgadzają się, że wyjąwszy porozumienia szczególne, nie będą wykorzystywały obowiązujących między nimi traktatów, konwencji lub deklaracji dla skierowania w drodze skargi sporu powstałego w związku z wykładnią lub stosowaniem Konwencji do rozpatrzenia w ramach innych sposobów rozstrzygnięcia sporów aniżeli przewidziane w niniejszej Konwencji.

Artykuł 56 **Terytorialny zakres stosowania**

1. Państwo może w czasie ratyfikacji lub w innym późniejszym czasie oświadczyć w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że niniejsza Konwencja obowiązuje, z zastrzeżeniem ustępu 4 niniejszego artykułu, na wszystkich lub niektórych terytoriach, za których stosunki międzynarodowe państwo to odpowiada.

2. Konwencja obowiązuje na terytorium lub terytoriach wymienionych w notyfikacji, poczynając od trzydziestego dnia po otrzymaniu tej notyfikacji przez Sekretarza Generalnego Rady Europy.

3. Przepisy niniejszej Konwencji są jednakże stosowane na tych terytoriach odpowiednio do miejscowych wymogów.

4. Państwo, które złożyło deklarację na podstawie ustępu 1 niniejszego artykułu, może w późniejszym czasie uznać - w odniesieniu do jednego lub wielu terytoriów wymienionych w tej deklaracji - kompetencję Trybunału do przyjmowania skarg od osób, organizacji poza-rządowych lub grup osób, zgodnie z artykułem 34 niniejszej Konwencji.

Artykuł 57 Zastrzeżenia

1. Podpisując niniejszą Konwencję lub składając dokumenty ratyfikacyjne, Państwo może dokonać zastrzeżenia odnoszącego się do danego przepisu Konwencji w takim zakresie, w jakim prawo obowiązujące na jego terytorium jest z tym przepisem niezgodne. Na podstawie niniejszego artykułu nie można dokonać zastrzeżenia o charakterze ogólnym.

2. Zastrzeżenie złożone na podstawie niniejszego artykułu powinno zawierać zwięzłe przedstawienie przepisów prawa, których dotyczy.

Artykuł 58 Wypowiedzenie

1. Wysoka Układająca się Strona może wypowiedzieć niniejszą Konwencję nie wcześniej aniżeli po upływie pięciu lat od daty, w której stała się jej stroną i z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia zawartego w notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy, który zawiadamia o powyższym inne Wysokie Układające się Strony.

2. Dokonanie wypowiedzenia nie zwalnia zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony od zobowiązań wynikających z Konwencji w odniesieniu do działań, które mogłyby naruszać te zobowiązania i mogły być przez nią dokonane przed upływem terminu, w którym wypowiedzenie stało się skuteczne.

3. Wysoka Układająca się Strona, która przestaje być członkiem Rady Europy, na tych samych warunkach przestaje być stroną niniejszej Konwencji.

4. Konwencja może być wypowiedziana zgodnie z przepisami poprzednich ustępów w odniesieniu do każdego terytorium, w stosunku do którego oświadczone o jej obowiązywaniu zgodnie z artykułem 56.

Artykuł 59 **Podpisanie i ratyfikacja**

1. Konwencja jest otwarta do podpisu dla Państw-Członków Rady Europy. Podlega ona ratyfikacji. Dokumenty ratyfikacyjne składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

2. Niniejsza Konwencja wchodzi w życie po złożeniu dziesięciu dokumentów ratyfikacyjnych.

3. W odniesieniu do każdego sygnatariusza, który dokona ratyfikacji w dalszej kolejności, Konwencja wchodzi w życie z dniem złożenia dokumentów ratyfikacyjnych.

4. Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje członkom Rady Europy wejście w życie Konwencji, nazwy Wysokich Układających się Stron, które dokonały jej ratyfikacji oraz fakt złożenia kolejnych dokumentów ratyfikacyjnych.

Sporządzono w Rzymie, dnia 4 listopada 1950 roku w jednym egzemplarzu, w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne; oryginał zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny przekaze uwierzytelnione odpisy każdemu z sygnatariuszy.